

Zainteresiranim deležnikom

Številka: 382-232/2021/92
Datum: 28. 11. 2022

Zadeva: Strategija digitalnih javnih storitev 2030 – pripombe iz javne obravnave

Strategija je bila 19. 10. 2022 objavljena na spletnih straneh MJU:

<https://www.gov.si/zbirke/javne-objave/vabilo-k-posredovanju-predlogov-na-strategijo-digitalnih-javnih-storitev-2030/>

Prejeli smo naslednje pripombe / predloge / komentarje:

1. Luka Vovk, dipl. ing. rad,
2. Goran Živec,
3. Združenje mestnih občin Slovenije,
4. Skupnost občin Slovenije,
5. Pošta Slovenije d.o.o,
6. Mreža nevladnih organizacij za vključujočo informacijsko družbo,
7. Verska skupnost MGVS.

1. predlog, 20. 10. 2022

Naziv oziroma ime in priimek:

- Luka Vovk, dipl.ing.rad, zobnirtg@zd-grosuplje.si

Interes, kategorija in število uporabnikov, ki jih zastopate:

- Zdravstvo (sem del javne uprave)

Načelna mnenja in predlogi:

- En sam nacionalni informacijski program za vse tri nivoje zdravstva in vse poenoteno RIS, HIS, PACS. Trenutno tu velja kaos in skoraj že vsak oddelek ima svoj informacijski sistem.
- Aplikacija za javno upravo naj bo ena in naj vsebuje vse. Prav tako naj bo smiselna in pregledna.

Mnenja in predlogi k posameznim delom osnutka gradiva z obrazložitvijo:

- Pod moderne tehnologije in kibernetsko varnost predlagam implementacijo kripto valut, npr. Vchein ali kaj podobnega, kjer se omogoča sledljivost.

Odgovor MJU:

Podrobni načrti glede konkretnih aplikacijskih rešitev bodo vsebovani v akcijskem načrtu, ki ga bomo v sodelovanju s pristojnimi institucijami pripravili pol leta po sprejemu strategije; potrebno je upoštevati omejenost kadrovskih in finančnih virov, omejene časovne okvire in smotrnost porabe proračunskih sredstev.

Posebno strategijo pripravlja tudi Ministrstvo za zdravje. Vaše predloge bomo poslali tudi njim v vednost.

2. predlog, 26. 10. 2022

1. Naziv oziroma ime in priimek:

- GORAN ŽIVEC, goran@vahta.eu, 041 342 599

2. Interes, kategorija in število uporabnikov, ki jih zastopate:

- DRŽAVLJAN, SAMOSTOJNO

3. Načelna mnenja in predlogi:

- V predlogu manjka eno za Slovenijo zelo pomembno poglavje, in sicer »Urejanje prostora / gradnja«. Težave z gradbenimi dovoljenji, in vse s tem povezane tematike, so namreč v več raziskavah pokazane kot eden večjih odvrtačalnih razlogov za večji količino vlaganj v Sloveniji. Za državljane predstavljajo te tematike izrazit stres, in za večino slovenskih družin urejanje hiše/stanovanja predstavlja enega pomembnih življenjskih prelomnic. Kompleksnost in ne transparentnost teh postopkov je tudi razlog, da v Sloveniji primanjkuje stanovanj! Z digitalizacijo vseh povezanih procesov, od postopkov sprejemanja/spreminjanja prostorskih aktov na občinskem in državnem nivoju, do postopkov pridobivanja potrebnih dovoljenj za posege v prostor (torej postopkov po ZUreP-2 in po GZ-1) je potrebno uvesti popolno transparentnost dokumentacije in postopkov. Transparentnost je ena od štirih glavnih tematik »eGovernment benchmarka«.

4. Mnenja in predlogi k posameznim delom osnutka gradiva z obrazložitvijo:

- Med ključne javne storitve je potrebno dodati še eno, in sicer »Urejanje prostora / gradnja«. Poglejte prosim število zadev, ki se po posameznih resorjih rešuje, in boste videli, da je z urejanjem prostora in gradnjo povezanih večina vseh postopkov na upravnih enotah (in deloma na pristojnih ministrstvih). Pri uvajanju javnih digitalnih storitev se ne smemo ozirati le na EU, ker je v veliki večini držav članih problematika urejanja prostora bistveno drugače in boljše urejena, in se posledično tam to ne izpostavlja kot težava. Je pa več kot očitno dejstvo, da se Slovenija pri tem razlikuje, in da je nujno potrebno to temo resno nasloviti v smislu digitalizacije!
- Pri digitalizaciji je potrebno vpeljati sistem, ki bo fizičnim in pravnim subjektom omogočal, da po identifikaciji s pomočjo digitalnega podpisa neposredno spremljajo vse postopke, ki so javni (na primer priprava občinskih prostorskih načrtov) in vseh postopkov, kjer so udeleženi kot stranka. Sistem mora zagotavljati tudi pregled, kje, zakaj in koliko časa posamezen dokument stoji, in tako omogočiti meritorno nagrajevanje javnih zaposlenih, ki so v te postopke vključeni.

Odgovor MJU:

Strinjamo se da gre za pomembna področja, podrobni načrti glede konkretnih aplikacijskih rešitev bodo vsebovani v akcijskem načrtu, ki ga bomo v sodelovanju s pristojnimi institucijami pripravili pol leta po sprejemu strategije; nabor ključnih javnih storitev je definiran na podlagi EU politike "Pot v digitalno desetletje", nikakor pa se ne omejujemo zgolj na te storitve.

Posebno strategijo, na področju prostora, pripravlja tudi Ministrstvo za okolje in prostor. Vaše predloge bomo poslali tudi njim v vednost.

3. predlog, 10. 11. 2022

1. Naziv oziroma ime in priimek:

- ZMOS, Združenje mestnih občin Slovenije, ZMOS@koper.si

2. Interes, kategorija in število uporabnikov, ki jih zastopate:

- 12 mestnih občin

3. Načelna mnenja in predlogi:

- ugotavljamo, da ta glede na predhodne delovne verzije v večji meri in bolj jasno upošteva tudi vidik digitalizacije lokalnih skupnosti, kar pozdravljamo.

4. Mnenja in predlogi k posameznim delom osnutka gradiva z obrazložitvijo:

- Pojmovnik, stran 5, definicija »javne storitve«: Trenutni zapis definicije javne storitve ni ustrezen, saj omejuje javne storitve zgolj na tiste storitve, ki jih izvaja država. Javne storitve so v osnovi storitve ali dejavnosti, ki jih izvajajo oblastni javni organi. Lokalna samouprava predstavlja temeljni vidik državne ureditve (9. člen Ustave) in lokalne skupnosti so oblastni organi, ki izvajajo javne storitve. Predlagamo popravek definicije na način, da bodo v pojmovniku javne storitve opredeljene kot »storitve, ki jih trajno in nemoteno v javnem interesu zagotavlja država ali samoupravna lokalna skupnost«¹. Javne storitve so storitve ali dejavnosti, ki jih opravljajo oblastni javni organi. Lokalne skupnosti so oblastni organi, lokalna samouprava predstavlja temelj državne ureditve, kar pomeni, da skupaj z državo soupravlja družbo. Javne storitve tako ne izvaja samo država, ampak tudi občine (pa še druge osebe javnega prava itd.)
- Vizija digitalnih javnih storitev do leta 2030, stran 7: Ker je zapis vizije temeljnega pomena, menimo, da je potrebno v prvem odstavku besedo »državo« nadomestiti z besedo »javno upravo« ali pa dodati »in občinami«. Predlagamo, da se v vizijo vključi širši zapis o interakcijah državljanov in podjetij z "javno upravo" ali pa z "državo in občinami". Vprašanje, ali bi veljalo poenotiti zapis "poslovni subjekti" v prvem delu stavka in zapis "podjetij" v drugem?
- II.B Digitalne storitve so enostavne za uporabo, stran 21: Enako prejšnji pripombi – namesto besede »državo« predlagamo zapis »javno upravo«. Uporabniki pogosto namreč ne ločijo natančno razdelitve pristojnosti med državo in občinami, potrebe po digitalni interakciji obstajajo z obema ravnema.

Podobno 22. člen Zakona o zavodih navaja »Kot javne službe se opravljajo z zakonom oziroma odlokom občine ali mesta na podlagi zakona določene dejavnosti, katerih trajno in nemoteno opravljanje zagotavlja v javnem interesu republika, občina ali mesto.«

Odgovor MJU:

S predlaganim se strinjamo in bomo besedo država zamenjali z besedo javna uprava.

4. predlog, 18. 11. 2022

1. Naziv oziroma ime in priimek:

- SOS, Skupnost občin Slovenije, tina.bastevc@skupnostobcin.si

2. Interes, kategorija in število uporabnikov, ki jih zastopate:

- 179 občin članic

3. Načelna mnenja in predlogi:

- Skupnost občin Slovenije se zavzema za enakomeren razvoj vseh občin na področju digitalizacije za državno in lokalno upravo, ne glede na velikost in razvitost. Le tako bodo njihove stranke – občani, ki pogosto ne ločujejo med občino in upravno enoto, imeli urejen dostop do digitalnih storitev. Ta bo še kakovostnejši, v kolikor bodo občine imele možnost zagotoviti hibridne storitve. Torej, da bodo kljub digitaliziranim storitvam, na vstopnih točkah občani še vedno lahko neposredno koristili (digitalne) storitve lokalnih skupnosti, pri tem pa jim bodo pomagali usposobljeni javni uslužbenci. Zanje pa želijo zagotoviti ustrezna usposabljanja, na katerih bodo pridobili in okrepili digitalne kompetence potrebne za opravljanje nalog povezanih z delovanjem občinskih uprav kot opravljanje digitalnih storitev za občane. Ob enem pa si občine želijo usklajenega vzpostavljanja digitalizacije in sinhronega razvoja sistemov državne in lokalne uprave.
- Kot Strategija digitalnih javnih storitev 2030, tudi v SOS v središču procesa digitalizacije vidimo ljudi. Uporabnike in zaposlene. Zato menimo, da je dvigovanje kompetenc in veščin digitalizacije ključno za uspešno izvajanje strategije.

¹ Primeroma: 1. člen Zakona o gospodarskih javnih službah v drugem odstavku določa »Z gospodarskimi javnimi službami se zagotavljajo materialne javne dobrine (v nadaljnjem besedilu: javne dobrine) kot proizvodi in storitve, katerih trajno in nemoteno proizvodnjo v javnem interesu zagotavlja Republika Slovenija (v nadaljnjem besedilu: republika) oziroma občina ali druga lokalna skupnost (v nadaljnjem besedilu: lokalna skupnost) zaradi zadovoljevanja javnih potreb, kadar in kolikor jih ni mogoče zagotavljati na trgu.«

- Večina občin se srečuje s težavo dobiti strokoven in usposobljen kader na področju IT. Trenutno vlada veliko povpraševanje na trgu, kar dviguje ceno razpoložljivemu kadru kjer občine ne morejo konkurirati. Zato že dalj časa izpostavljamo potrebo po podpornemu centru s področja IT in aplikacij za občine. Na občinah prav tako ni racionalno, da ima vsaka zaposlenega svojega strokovnjaka, zato je pomembno da se znanje zbere na eni točki, iz katere se lahko svetuje in pomaga občinam na področju digitalizacije/e-storitev.
- Skupnost občin Slovenije je zainteresirana za vključitev v pripravo Akcijskega načrta s konkretnimi predlogi o načinih in pristopih za uspešno, sprejeto, uporabno ter usklajeno digitalizacijo lokalnih skupnosti

4. Mnenja in predlogi k posameznim delom osnutka gradiva z obrazložitvijo:

/

Odgovor MJU:

MJU se strinja s poslanimi predlogi in komentarji. Vsekakor je dvigovanje kompetenc in veščin digitalizacije ključno za uspešno izvajanje strategije, kar naslavlja tudi v poglavju V. Interoperabilna in digitalno opolnomočena država / javna uprava. Usposabljanja bo izvajala Upravna akademija tudi za občine preko mehanizma Načrta za okrevalje in odpornost.

V Službi Vlade RS za digitalno preobrazbo so pred kratkim imenovali delovno skupino za vzpostavitev povezovalne infrastrukture za občine, ki predstavlja neke vrste zametek podpore IT za občine.

Ko bomo v nadaljevanju pripravljali akcijski načrt, vas že sedaj vabimo k oblikovanju posameznih ukrepov, ki bodo naslavljali omenjeno tematiko.

5. predlog, 18. 11. 2022

1. Naziv oziroma ime in priimek:

- Pošta Slovenije d.o.o, Polona.SORGO@posta.si

2. Interes, kategorija in število uporabnikov, ki jih zastopate:

- Pošta Slovenije d.o.o. je oseba javnega prava in izvajalec univerzalne poštne storitve. Obstoječ poslovni proces t.j. izvajanje univerzalne poštne storitve je pregleden, nediskriminatoren, varen, neprekinjen in vključuje sprejem, prenos in dostavo pošiljk na naslove (nacionalno, čezmejno in svetovno) v skladu z nacionalnimi in mednarodnimi standardi.
- Kot nacionalni poštni operater izvajamo dokazano pomembne storitve za gospodarsko in socialno/družbeno kohezijo, saj so poštne storitve (fizične in digitalne) tudi bistveno orodje komunikacije in trgovine. Smo pomemben (ključni) deležnik v izvajanju korespondence/komunikacije med državno in javno upravo z njenimi uporabniki (fizičnimi in pravnimi osebami) v t.i. fizičnem/analognem svetu, kot tudi v digitalnem, v skladu s tehničnim, gospodarskim in družbenim okoljem in potrebami uporabnikov (javna uprava je pomemben uporabnik poštnih storitev).
- Pošta Slovenije je kot deležnik vključena tudi v vse javne posvete o vidikih poštnih storitev (tudi digitalnih) v okviru Evropske komisije (PostEurop) ter Svetovne poštne zveze (UPU).
- V naš krog uporabnikov, z večino katerih imamo vsakodnevni stik, šteje več kot 2.108.732 fizičnih oseb/uporabnikov (prebivalci RS), več kot 235.000 poslovnih uporabnikov (gospodarske družbe, s.p., j.p., društva, nepridobitne organizacije in druge) ter vsi subjekti javne/državne uprave.

3. Načelna mnenja in predlogi:

- Predlagamo vključitev Pošte Slovenije d.o.o. kot pomembnega deležnika v ekosistemu izvajanja fizičnih in digitalnih javnih storitev v skladu s Strategijo digitalnih javnih storitev 2030 in posledično kot izvajalca posameznih digitalnih storitev opredeljenih v bodočem Akcijskem načrtu.
- Pošta Slovenije d.o.o. razpolaga s fizično in digitalno (informacijsko) infrastrukturo, ter s tem zagotavlja pokritost celotne Slovenije (tudi čezmejno in mednarodno). Z izvajanjem poslovnega procesa (poštne storitve) in ob nadaljnji nadgradnji in razvoju informacijske (digitalne) infrastrukture, zagotavljamo dostopnost (kot del javnega omrežja) vsem uporabnikom (tudi dostop do e-storitev javne uprave) oziroma želimo postati izvajalec

univerzalne digitalne komunikacije/izmenjave G2C/G2B za vse uporabnike (tudi tiste, ki nimajo dostopa do internetnega omrežja, niso digitalno opravični, starejše prebivalstvo, marginalne skupine, tujci, begunci itd.)

- Pošta Slovenije d.o.o. že desetletje vzpostavlja in ponuja informacijsko in digitalno infrastrukturo (podatkovni centri in oblačne storitve (IaaS, PaaS) za izvajanje digitalnih storitev (SaaS: e- dokumentni sistem, e-arhiv, e-izmenjava). Digitalna infrastruktura in storitve Pošte Slovenije se lahko nadgradijo in/ali uporabijo tudi za druge javne sisteme (zdravstvo, šolstvo, lokalne skupnosti ipd.).
- Tako bo preko poštnega sistema zagotovljena celovita, transparentna in varna obravnava vseh storitev javne uprave, ki bo hkrati dostopna vsem končnim uporabnikom. Pošta Slovenije se vidi kot aktivni udeleženec pri sooblikovanju in implementaciji Strategije digitalnih javnih storitev 2030 (obstoječa poštna infrastruktura in informacijska infrastruktura) in kot so-izvajalec digitalnih javnih storitev opredeljenih v Akcijskem načrtu (stik s končnim uporabnikom, digitalna infrastruktura, digitalna varnost).

4. Mnenja in predlogi k posameznim delom osnutka gradiva z obrazložitvijo:

/

Odgovor MJU:

Sodelovanje različnih deležnikov pri izvajanju digitalnih javnih storitev javne uprave je seveda ključnega pomena za njeno implementacijo, vendar pa konkretnega načina sodelovanja kot takega v samo strategijo ne moremo vključiti, ker gre za strateški dokument pomembno pa je, da vključujemo različne deležnike. Pri sami izvedbi sodelovanja z deležniki pa moramo upoštevati veljavno zakonodajo zlasti Zakon o javnih naročilih.

6. predlog, 21. 11. 2022

1. Naziv oziroma ime in priimek:

- Mreža nevladnih organizacij za vključujočo informacijsko družbo (NVO-VID), Delovna skupina za prosto programje in storitve, Delovna skupina za digitalno dostopnost, simon.delakorda@inepa.si

2. Interes, kategorija in število uporabnikov, ki jih zastopate:

- Javni interes, nevladne organizacije, Mreža NVO-VID združuje 26 nevladnih organizacij na področju informacijske družbe in digitalizacije, (<https://www.informacijska-druzba.org/clanice/>).

3. Načelna mnenja in predlogi:

- 1. Med načela in vrednote, ki jim sledijo digitalne javne storitve, dodati naslednja načela (str. 15): načelo »public money, public code« (<https://publiccode.eu/>), načelo uporabe odprtih standardov in rešitev: oblikovanje storitev in platform z uporabo odprtokodnih programskih rešitev, kjer je to primerno in načelo digitalne suverenosti: omejevanje t.i. »priklenitve na prodajalca« (ang. vendor lock-in) programske in strojne opreme ter digitalnih storitev.
- 2. Objavljanje besedilnih / pisarniških datotek javne uprave, ki so namenjene javnosti, v ODF (Open Document Format) odprtem formatu. Predlog se nanaša na vključujočo naravo in dostopnost digitalnih storitev za vse uporabnike (strateški cilj 2, specifični cilj 2E).
- 3. Uporaba odprto kodnih rešitev pri razvoju digitalnih javnih storitev. Predlog se nanaša na vključujočo naravo in dostopnost digitalnih storitev za vse uporabnike (strateški cilj 2, specifični cilj 2E).
- 4. Eksplicitno navajanje standardov digitalne dostopnosti in dosledno upoštevanje mednarodnih evropskih standardov za dostopnost pri oblikovanju in/ali posodabljanju spletišč digitalnih javnih storitev (skoraj dostopno je še vedno nedostopno). Predlog se nanaša na vključujočo naravo in dostopnost digitalnih storitev za vse uporabnike (strateški cilj 2, specifični cilj 2).
- 5. Digitalne storitve so vključujoče za vse uporabnike (str. 21). V tej točki bi bila smiselna eksplicitna navedba zahtev glede digitalne dostopnosti, s sklici na vse zakone, ki jo naslavljajo (ZJN, 68 člen); ZDSMA in prihajajoči Zakon o dostopnosti produktov in storitev (European Accessibility Act). Mehko sklicevanje v smislu »biti zaznavni, delujoči,

razumljivi, robustni in s tem dostopni« po našem mnenju ni ustrezno. Smiselna bi bila tudi krajša obrazložitev osnov digitalne dostopnosti (odličen vir: <https://www.w3.org/WAI/fundamentals/accessibility-intro/>).

- 6. Preimenovanje javne storitve »študij« v »izobraževanje« s ciljem zajeti vse oblike in vrste izobraževalnih aktivnosti, ki vključujejo vsaj enega od elementov javne veljavnosti (stopnja izobrazbe, pridobljena poklicna kvalifikacija, pridobljeno mikro dokazilo ipd.). Predlog se nanaša na nabor ključnih javnih storitev (str. 8).
- 7. Med ključne javne storitve dodati življenjske dogodke v povezavi z demokratičnim življenjem. Predlog se nanaša na nabor ključnih javnih storitev (str. 8).
- 8. Spodbujanje projektov nevladnih organizacij za promocijo in izobraževanje uporabnikov. Predlog se nanaša na sistemsko vključevanje NVO v promocijo digitalnih javnih storitev, izobraževanje uporabnikov in podporo uporabnikom (strateški cilj 2, specifični cilj 2D).
- 9. Koriščenje strokovnih in praktičnih znanj članskih organizacij Mreže NVO-VID in samostojnih strokovnjakov s področja dostopnosti in oblikovanja dostopnih storitev.

4. Mnenja in predlogi k posameznim delom osnutka gradiva z obrazložitvijo:

- 1. Med načela in vrednote, ki jim sledijo digitalne javne storitve, dodati naslednja načela (str. 15): načelo »public money, public code« (<https://publiccode.eu/>), načelo uporabe odprtih standardov in rešitev: oblikovanje storitev in platform z uporabo odprtokodnih programskih rešitev, kjer je to primerno in načelo digitalne suverenosti: omejevanje t.i. »priklenitve na prodajalca« (ang. vendor lock-in) programske in strojne opreme ter digitalnih storitev.

Obrazložitev:

- o *načelo "public money, public code" (<https://publiccode.eu/>) pri razvoju vseh novih digitalnih storitev, katerih koda ima javno vrednost. Cilj načela je poraba javnih sredstev za javno (odprto) kodo ter s tem zviševanje kakovosti in dostopnosti programov in storitev za vse. Načelo spodbuja preglednost, sodelovanje in inovacije pri razvoju digitalnih javnih storitev. Hkrati se s tem načelom preprečuje podvajanja dela in nesmotrno porabo javnega denarja v primerih, ko pride do menjave razvijalca / ponudnika digitalne javne storitve (razvoj nove storitve od začetka).*
- o *načelo uporabe odprtih standardov in rešitev: v osnutku strategije Digitalnih javnih storitev 2030 je že bilo vključenost načelo "tehnološka nevtralnost in uporaba odprtih standardov in rešitev: nevtralnost pri izboru tehnologij s ciljem izmenljivosti, kompatibilnosti in zamenljivosti ter oblikovanje storitev in platform z uporabo odprtokodnih programskih rešitev, kjer je to primerno". Ministrstvo za javno upravo ni pojasnilo, zakaj je bilo to načelo umaknjeno iz predloga strategije v javni razpravi.*
- o *načelo digitalne suverenosti se nanaša na omejevanje t.i. »priklenitve na prodajalca« (ang. vendor lock-in) programske in strojne opreme ter digitalnih storitev. Gre za porabo javnih sredstev za produkte, od katerih javnost nima praktično nič. Boljšo alternativo predstavlja poraba javnih sredstev za odprtokodno programsko opremo in storitve, ki omogočajo ponovno rabo in (re-)investicije v skupno dobro. Hkrati se z uvajanjem tega načela naslavlja izzivi Evropske unije in Slovenije na področju digitalne suverenosti, ki se kaže v odvisnosti od programov in storitev tehnoloških korporacij.*
- 2. Objavljanje besedilnih / pisarniških datotek javne uprave, ki so namenjene javnosti, v ODF (Open Document Format) odprtem formatu. Predlog se nanaša na vključujočo naravo in dostopnost digitalnih storitev za vse uporabnike (strateški cilj 2, specifični cilj 2E).

Obrazložitev:

- o *Odprt format je tisti format, ki je hkrati odprt standard. Gre za format, ki je prost za uporabo in ni vezan na komercialno programsko opremo ali ponudnika. Njegova prednost je ta, da omogoča trajno ohranjanje digitalnih virov. Objavljanje besedilnih / pisarniških datotek javne uprave, ki so namenjene javnosti, je zato potrebno objavljati v odprtem formatu ODF (Open Document Format) poleg DOCX in PDF formatov.*

- 3. Uporaba odprto kodnih rešitev pri razvoju digitalnih javnih storitev. Predlog se nanaša na vključujočo naravo in dostopnost digitalnih storitev za vse uporabnike (strateški cilj 2, specifični cilj 2E).

Obrazložitev:

- o *Z uporabo in razvojem odprtokodnih rešitev se znižajo stroški za storitve, saj jih ni potrebno ponovno razvijati. Ob tem se spodbuja sodelovanje med različnimi sektorji, javna sredstva pa se racionalno porabljajo za rešitve, ki so na voljo tudi širši javnosti ter s tem tudi javnemu sektorju. Zvišuje se nivo inovacij, saj ni potrebe po ponovnem iskanju rešitev za rešen problem, in se lažje gradi na že obstoječem. Evropska komisija navaja naslednje prednosti uporabe odprtokodnih rešitev pri razvoju digitalnih javnih storitev: a) odprta koda je javna koda, ki omogoča smotno porabo javnega denarja, omogoča svobodo izbire in se izogiba t.i. »priklenitvi na prodajalca« (ang. vendor lock-in), b) lajša uporabo in ponovno uporabo programskih rešitev pri razvoju čezmejnega storitev, ki so interoperabilne in povečujejo učinkovitost in c) odprtokodnemu programju se na preprost in učinkovit način dodajajo nove funkcije, ki se lahko prosto delijo s komerkoli, za kakršen koli namen. To pomeni, da lahko koristi vsem. Vir: European Commission, Open Source Software Strategy 2020-2023*
- o *https://ec.europa.eu/info/departments/informatics/open-source-software-strategy_en.*
- 4. Eksplicitno navajanje standardov digitalne dostopnosti in dosledno upoštevanje mednarodnih evropskih standardov za dostopnost pri oblikovanju in/ali posodabljanju spletišč digitalnih javnih storitev (skoraj dostopno je še vedno nedostopno). Predlog se nanaša na vključujočo naravo in dostopnost digitalnih storitev za vse uporabnike (strateški cilj 2, specifični cilj 2).

Obrazložitev:

- o *V strategiji pogrešamo eksplicitne navedbe glede standardov digitalne dostopnosti. Zelo kratek sklic je sicer v točki II. E, na strani 23. Tudi tam se prepletata digitalna dostopnost in fizična dostopnost. Digitalna dostopnost bi moral postati standardiziran izraz z ustrezno opredelitvijo v slovarju terminov, ki se ga ni mogoče mešati z ostalim izrazoslovjem okoli dostopnosti. Termina, ki bi ju morali ustrezno obrazložiti oz. definirati in nato ustrezno uporabljati, sta »digitalna dostopnost« in »dostopno vsem«. Oba termina se nanašata na skladnost s priporočili glede dostopnosti spletišč (WCAG). Dejstvo je, da Slovenija pri implementaciji digitalne dostopnosti občutno zaostaja. V strategiji bi morali nasloviti tudi reševanje tega zaostanka.*
- 5. Digitalne storitve so vključujoče za vse uporabnike (str. 21). V tej točki bi bila smiselna eksplicitna navedba zahtev glede digitalne dostopnosti, s sklici na vse zakone, ki jo naslavljajo (ZJN, 68 člen); ZDSMA in prihajajoči Zakon o dostopnosti produktov in storitev (European Accessibility Act). Mehko sklicevanje v smislu »biti zaznavni, delujoči, razumljivi, robustni in s tem dostopni« po našem mnenju ni ustrezno. Smiselna bi bila tudi krajša obrazložitev osnov digitalne dostopnosti (odličen vir: <https://www.w3.org/WAI/fundamentals/accessibility-intro/>).

Obrazložitev:

- o *Skozi celotno strategijo se beseda dostopnost ponavlja v različnih kontekstih, celo v različnih kontekstih znotraj istega odstavka. Zdi se nam pomembno, da se digitalna dostopnost na ustrezen način, ne prikrito, izpostavi kot eden ključnih elementov strategije.*
- 6. Preimenovanje javne storitve »študij« v »izobraževanje« s ciljem zajeti vse oblike in vrste izobraževalnih aktivnosti, ki vključujejo vsaj enega od elementov javne veljavnosti (stopnja izobrazbe, pridobljena poklicna kvalifikacija, pridobljeno mikro dokazilo ipd.). Predlog se nanaša na nabor ključnih javnih storitev (str. 8).

Obrazložitev:

- o *Študij oz. izobraževanje na ravni visokega šolstva je le en od segmentov izobraževanja. Smiselno bi bilo povezati celotno vertikalno formalnega izobraževanja (izobraževanje, ki pripelje do stopnje izobrazbe) in*

drugega izobraževanja, izpopolnjevanja, usposabljanja, pri katerih posameznik (načeloma odrasli) pridobi javno veljavno potrdilo o dosegu kompetentnosti. Posameznik bi tako lahko imel na enem mestu zbrana potrdila v digitalni obliki, država, pa zbrane podatke za populacijo. Zainteresirani izvajalci izobraževalnih aktivnosti izven javnega sistema (zasebni in nevladni sektor) bi imeli možnost vključiti programe (in potrdila za posameznike) na podlagi strokovno dorečene metodologije (sodelovanje Andragoškega centra Slovenije za splošne kompetence in Centra RS za poklicno izobraževanje za poklicne kompetence).

- 7. Med ključne javne storitve dodati življenjske dogodke v povezavi z demokratičnim življenjem. Predlog se nanaša na nabor ključnih javnih storitev (str. 8).

Obrazložitev:

- o 44. člen Ustave republike Slovenije (sodelovanje pri upravljanju javnih zadev) določa, da ima vsak državljan pravico, da v skladu z zakonom neposredno ali po izvoljenih predstavnikih sodeluje pri upravljanju javnih zadev. Sodelovanje v demokratičnem življenju je ustavna kategorija, ki vključuje različne življenjske dogodke. Na državnem portalu eUprava so v povezavi z demokratičnim življenjem dostopne informacije o postopkih, ki pa niso digitalizirani. Predlog se nanaša na celostno digitalizacijo javnih storitev na področju demokratičnega življenja kot so eoddaja podpore kandidatom na predsedniških in lokalnih volitvah, e-registracija politične stranke ter ostalih z demokratičnim delovanjem povezanih postopkov na portalu eUprava. Država Slovenija mora pokazati večjo ambicioznost na področju digitalizacije demokratičnih postopkov (kot npr. Estonija) in se pri ne sme omejevati zgolj na tiste ključne storitve, ki jih definirana Digitalni kompas.
- 8. Spodbujanje projektov nevladnih organizacij za promocijo in izobraževanje uporabnikov. Predlog se nanaša na sistemsko vključevanje NVO v promocijo digitalnih javnih storitev, izobraževanje uporabnikov in podporo uporabnikom (strateški cilj 2, specifični cilj 2D).

Obrazložitev:

- o Nevladne organizacije NVO so pomemben deležnik razvoja vključujoče digitalne družbe. Prek neposrednega stika z ljudmi, umeščenosti v družbeno okolje, praktičnih izkušenj s terena ter socialnih in strokovnih kapacitet pomembno prispevajo k digitalni preobrazbi. Na nivoju vključevanja uporabnikov so nevladne organizacije ključne pri prepoznavanju potreb ljudi, dostopu do ciljnih skupin, izobraževanju za uporabo, preverjanju zadovoljstva, vzpostavljanju zaupanja in približevanju digitalnih storitev uporabnikom. Na nivoju trajnosti rešitev nevladne organizacije sodelujejo pri promociji inovativnih digitalnih storitev, pilotiranju in preizkušanju ter vzpostavljanju družbene sprejemljivosti tehnoloških rešitev. Na ravni družbenega vpliva si nevladne organizacije prizadevajo za uveljavljanje digitalizacije z vidika socialne vključenosti, okoljske prijaznosti ter upoštevanja standardov dostopnosti, zasebnosti in varnosti digitalnih storitev. Koristi sodelovanja z nevladnimi organizacijami so dostopne, uporabne, učinkovite in prijazne digitalne rešitve, zadovoljstvo končnih uporabnikov, okrepljeno zaupanje v tehnologije, izboljšane digitalne kompetence uporabnikov, družbena sprejemljivost inovacij in trajnost digitalnih produktov ali projektov.
- 9. Koriščenje strokovnih in praktičnih znanj članskih organizacij Mreže NVO-VID in samostojnih strokovnjakov s področja dostopnosti in oblikovanja dostopnih storitev.

Odgovor MJU:

Odgovori po točkah:

K točki 1.: Glede širše uporabe odprtokodnih ali javno objavljenih programskih rešitev smo mnenja, da je predlog dobrodošel in koristen za nadaljnji razvoj ter podporo digitalizaciji in ponovni uporabi IT rešitev.

V tem duhu sledimo evropskim smernicam, zato smo tovrstne usmeritve tudi zapisali v Generične tehnološke zahteve² - obvezna navodila za izdelavo zahtevnejših informacijskih sistemov, ki služijo kot temeljno izhodišče in okvir za razvoj digitalnih rešitev za državne organe.

Sodobni, odprti in neodvisni tehnološki standardi se v okviru državne uprave spodbujajo v največji možni meri, ki jo še dopušča okolje Državnega računalniškega oblaka in z njim povezana informacijsko varnostna infrastruktura. Celovit razvoj skupnih gradnikov in rešitev za potrebe državne uprave zahteva skupno upravljanje teh rešitev, zato razvoj in vzdrževanje poteka na usklajen, standardiziran in dogovorjen način. Zato je pri nadaljnjem razvoju novih sistemov potrebno upoštevati tehnične vidike že razvitih gradnikov in rešitev, ki se morajo vključevati v obstoječ sistem in podpirati ustrezne funkcionalnosti. Na drugi strani pa lahko preširoka uporaba različnih tehnologij otežuje interoperabilnost in povezljivost informacijskih rešitev. Kadar gre za rešitve, ki podpirajo kritične procese za uporabnike (državljanke, podjetja in širšo skupnost), zasledujemo predvsem zanesljivost, varnost in neprekinjeno delovanje. Zaradi tega potrebujemo tudi neprekinjeno tehnično podporo v primerih nadgradenj in incidentov ter zagotavljanje hitrih odzivov pri odpravi ranljivosti sistema. Tovrstna zahtevna tehnična podpora je zaradi kadrovske podhranjenosti na področju informatike v znatni meri odvisna od pogodbenih podizvajalcev. V primerih nekritičnih procesov spodbujamo uporabo in javno objavo odprtokodnih rešitev, ki prinašajo pozitivne učinke pri implementaciji tovrstnih rešitev (kot denimo ponovna uporaba, prihranki denarja, časa).

K točkama 2 in 3.: v strategijo bomo dodali sklic na prihajajoči interoperabilnostni akt, ki ga je Evropska Komisija pred kratkim objavila kot osnutek (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0720>) in ki nas bo med drugim predvidoma zavezoval tudi k upoštevanju odprtokodnih pristopov

K točki 4.: na strani 23 se eksplicitno sklicujemo na zakon ZDSMA, ki se direktno navezuje na mednarodne standarde s tega področja.

K točki 5.: na strani 23 se eksplicitno sklicujemo na zakon ZDSMA.

K točki 6.: nabor ključnih javnih storitev je definiran na podlagi EU politike "Pot v digitalno desetletje", nikakor pa se ne omejujemo zgolj na te storitve. Ukrepi iz vseh področjih študija oziroma izobraževanja bodo vsebovani v akcijskem načrtu.

K točki 7.: nabor ključnih javnih storitev je definiran na podlagi EU politike "Pot v digitalno desetletje", nikakor pa se ne omejujemo zgolj na te storitve. V zvezi s tem bomo pozvali pristojno ministrstvo k pripravi ukrep, ki ga bomo vključili v akcijski načrt.

K točki 8.: strinjamo se, da obstaja velik potencial in priložnost za sodelovanje NVO pri izvedbi strategije, pričakujemo da bomo v naslednjih letih tesno sodelovali.

K točki 9.: vsekakor se strinjamo, da bo koriščenje strokovnih in praktičnih znanj članskih organizacij Mreže NVO-VID in samostojnih strokovnjakov s področja dostopnosti in oblikovanja dostopnih storitev pripomoglo k učinkoviti implementaciji ukrepov, ki bodo določeni v akcijskem načrtu. Že sedaj sodelujemo z organizacijami in posamezniki na področju dostopnosti in oblikovanja dostopnih storitev in bomo v prihodnje takšno prakso nadaljevali in sodelovanje še poglobili.

7. predlog, 23. 11. 2022

1. Naziv oziroma ime in priimek:

- Mitrova gnostična verska skupnost (MGVS), Selce 11, 5220 Tolmin

2. Interes, kategorija in število uporabnikov, ki jih zastopate:

- Zastopa najmanj 20 pripadnikov

3. Načelna mnenja in predlogi:

- Verska skupnost MGVS se je z zahtevo po digitalnem poslovanju prvič soočila leta 2015 ob pripravi poročil za FURS in AJ PES. Ker ne smemo uporabljati elektronskih komunikacij (telefon, internet...), smo naleteli na precejšen izziv. Ker smo vztrajali na

² <https://nio.gov.si/nio/asset/dokument+genericne+tehnoloske+zahteve+gtz-743>

pošiljanju zahtevane dokumentacije preko pošte in tako zaobšli zahtevano pot preko interneta, smo se znašli v rogu sodnih postopkov, ki jih je sprožil FURS, kazni, ki so nam bile naložene in neuspešnih rubežov. V drugi polovici 2019 nam je FURS priznal status izjeme (dokumentacijo lahko pošljemo v analogni obliki preko pošte). Istočasno se je uredil tudi problem z AJPESom. O vseh zapletih smo obvestili tedanji Urad za verske skupnosti.

- V vaši dokumentaciji smo večkrat naleteli na besede kot so varnost in zadovoljstvo uporabnika. Želje? Žal nas vsakodnevna praksa postavlja na realna tla, saj popolne varnosti ne bomo nikoli dosegli. Lahko se temu približujemo, a vedno bomo od nje oddaljeni. Glede zadovoljstva pa je odveč vsak komentar.
- Z upanjem, da bo v prihodnje ob vsaki javni storitvi poleg digitalnega omogočen tudi analogni pristop vas lepo pozdravljam.

4. Mnenja in predlogi k posameznim delom osnutka gradiva z obrazložitvijo:

/

Odgovor MJU:

Vsekakor bo vedno zagotovljen tudi »analogen« pristop, kar omenjamo v poglavju 6. načela in vrednote, ki jim sledijo digitalne javne uprave, kjer smo pod točko 2 napisali, da bodo digitalne javne storitve »privzeto digitalne«, kar pomeni, da jih bomo v prvi vrsti zagotavljali digitalno, pa tudi na drug primeren način.

Poleg tega smo v prvem strateškem cilju »Zagotovljeno je učinkovito in varno okolje za opravljanje digitalnih storitev« v zadnjem odstavku zapisali naslednje:

Komunikacija med uporabniki storitev in javnimi institucijami bo najprej digitalna, le izjemoma (npr. če uporabnik ne bo mogel ali hotel uporabiti digitalnega kanala, ali če digitalna storitev ne bo na voljo) bo potekala preko drugih kanalov, kar bo omogočilo hitrejšo in enostavnejšo komunikacijo ter povečanje učinkovitosti.

Lep pozdrav.

Sanja Ajanović Hovnik
ministrica